



SPASITELJI SVIJETA

Tragedija iz asirskobabilonskih vremena u četiri čina.

Napisao:

dr. Kosta Premužić.

Prizor šesti.

Ilušu-Ibin, Nakaru, kasnije Nabu-Malik, Arapka, narod.

Ilušu-Ibin: Sjećaš li se, što je govorila Iltanija?

Nakaru: Kako se ne bih sjećao!

Ilušu-Ibin: Ona bi mogla osvojiti narod sa svojom Istinom i Vječnom ljubavi.

Nakaru: Kraljevo srce je već osvojila. Čuo sam kraljev proglas narodu.

Ilušu-Ibin: Ako Iltanija uspije, ne će više biti buna, ratova; država ne će više trebati vojske ni bojnih kola, narodi će se sprijateljiti, i naša zarada će biti vrlo slaba. Treba podići vrijednost našim starim bogovima.

Nakaru: To je lakše nego pomiriti svijet i njegove narode. Proglasit ćemo Vječnu ljubav varkom, a Vječnu Istinu obmamom.

Ilušu-Ibin: Iltanijinu Istinu treba srušiti. Imat ćeš dosta pomagača i dobru nagradu, samo budi u tom poslu neumoran.

Nakaru: Bio sam ti uvijek vjeran sluga.

Nabu-Malik: (dolazi opkoljen nekolicinom građana) Ja nisam siguran, ni da će sutra sunce granuti. Dalje vam ne smijem govoriti, jer bi mogao povrijediti državne tajne.

Asirac I: Mi znamo, da se je Asurov kip raspuknuo od srdžbe na nekoga.

Nakaru: Na nas, na nas.

Nabu-Malik: To nije više tajna.

Asirac II: Zašto na nas?

Nakaru: Kad smo gladni, hodamo kao lješine, kad smo siti, hodamo kao bogovi. (Dolazi sve više svijeta. Vidi se po stvarima, koje drže u rukama, da su muškarci ostavili svoj posao, a žene ognjišta) Zar nije tako?

Nabu-Malik: Mi svećenici smo dosta narodu govorili. Sad moramo šutjeti.

Ilušu-Ibin: Narode, šta si se odmah prestrašio?

Glasovi: Bojimo se kuge, ratova, gromova, poplava, teških zakona, raznih nesreća.

Asirac I: I ogranj je već padao na ljude.

Jedna Asirka: (s djetetom na rukama) Šta će biti s mojim čedom?

Arapka: Kod nas ima proročanstvo, da će svi Asirci propasti.

Ilušu-Ibin: Ti ovdje nemaš riječi. Ne buni narod! Poklonio sam te Bizizani, ženi kraljevog sina Senaheriba. Odlazi! Nakaru, odvedi je u Bizizanin dvor i vrati se ovamo.

Arapka: Zašto me nisi poklonio Senaheribu, kraljevom sinu?

Nakaru: Hajdemo. (Odlaze)

Nabu-Malik: Ljudi, prinosite žrtve! Nijesam siguran, da će sutra sunce granuti.

Ilušu-Ibin: (Nabu-Maliku) Trebam suza božice Labartu.

Nabu-Malik: Za koga?

Ilušu-Ibin: Za sukalu i turtanu. Pozvat ću ih na večeru.

Prizor sedmi.

Prijašnji bez Nakarus i Arapke, Itanija, kasnije Iti-Usati.

Itanija: (dolazi dostojanstveno) Čula sam, da ste se preplašili, jer se raspukao kip boga Asura. Ne bojte se! Ne ostavlja Bog ljude kao ljudi Njega. Ništa se ne će dogoditi, jer su ljudi vlasništvo Božje, a Bog bi prestao biti Bog, kad bi se samo na čas mogao odreći svojega vlasništva. Osim toga je pravi Bog i čista ljubav. Promotrite samo, što nam je dao, da nam pokaže, kako nas voli.

Glas: Govori glasnije, da svi čujemo.

Itanija: Šta su gledale naše oči, kad su zemaljskim putevima stupale naše noge? Na sve četiri strane svijeta ste vidjeli gore bez vrhunca u svim bojama, morske pučine bez kraja kao puste ljudske želje, nebo sa zvijezdama poput djevojačkih duša, a nekad bez zvijezda poput mutnog oka pobješnjela lava. U zraku vesele ptice, na zemlji cvjetnate poljane i vrtove. Kroz svoje oko bacali ste svoju misao u nedostižive visine i neprozirne dubljine. Promatrali ste ljepotu žena i muževa, vidjeli rumeno jutro i bajnu večer, sunčani dan i mjesečnu noć. U proljeću, ljetu, jeseni i u zimi se sve kreće i pjeva uvijek ljepšu pjesmu. To već traje tisuće godina.

Glas: Istina je.

Itanija: Zar vam nije mirisala neprohodna šuma po strahu, a nepregledno more čas po miru čas po srdžbi. Zar nije grmljavina iz oblaka, urlanje lava, pjesma ljudi, tepanje vaše djece odjekivalo u vašoj duši i izazivala bujicu čustava, koja su tiho romonila kao potok u gori? Zar niste uživali u mirisu tamnjana, koji se diže od čovjeka k Bogu, i u mirisu cvijeća, koji se diže od zemlje čovjeku?

Glas: Zašto to govoriš?

Iltanija: Odmah ću ti reći. Od ognjeva, koji gore na nebesima, do ognjeva, koji gore na dnu zemlje, prostire se savez zemaljskih i nebeskih sila. Na njegovu području igraju se vjetrovi, zrake svjetlosti, valovi zemaljskih i kapljice nebeskih voda, potresa se zemlja, pali vrućina, brije studen. Sve to predstavlja samo jedan mali dio od onoga, što se pokorava Stvoritelju, kojemu se mnogi čovjek ruga. Bog ipak čeka i čekat će, jer ljubi svakoga čovjeka.

Ilušu-Ibin: To su samo lijepe riječi. Bogovi mogu biti i zlobni i osvetljivi. To znamo svi. (Nastaje gibanje) Zar si ti svećenica?

Iltanija: To nisu prazne riječi, to dokazuje cijela povijest. Istina se ne može nijekanjem odstraniti.

Glas: Kralj šalje nekom darove. Iltanijo, nastavi kasnije.

Prizor osmi.

Prijašnji, Bizizana, Nagir-ekali s pratnjom.

Vojnici nose iza nagir-ekalija darove na pladnjevima. Nagir-ekali nosi u jednoj ruci kesu zlata, a u drugoj ljudsku lubanju na uzici. Ide ravno k Iltaniji i tri puta je pozdravi. Bizizana prilazi Ilušu-Ibinu.

Nagir-ekali: (Iltaniji) Nosim ti kraljeve darove i pismo. Želiš li, da ti ih ovdje predam?

Iltanija: Meni je svejedno.

Glasovi: Ovdje, ovdje.

Nagir-ekali: Mislim, da bi bolje bilo kod kuće.

Glas: I mi bismo htjeli vidjeti darove.

Glas II: I čuti, što kralj piše.

Iltanija: Neka narod vidi, kako je dobar naš kralj. Što mi šalje?

Nagir-ekali: Bolje bi bilo, da idemo k tvojoj kući.

Bizizana: Neka svi vide, što kralj radi.

Nagir-ekali: Dobro! Kralj ti šalje dva kraljevska krzna, jedno iz visokih gora, drugo iz dubokih rijeka, na morskoj obali vezenu haljinu i sa svake strane svijeta po jedan prsten. K tome ovu kesicu zlata, a pastiri ti gone još sedamdeset i sedam ovaca i sedamdeset i sedam jaganjaca. Sve to ti predajem s ovim pismom (predaje pismo).

Glas: Šta piše u pismu?

Jedna žena: Ima li kraljev pečat?

Iti-Usati: Ja ću pročitati. Smijem li Iltanijo?

Iltanija: Smiješ.

Iti-Usati: (uzima pismo i čita) Iltaniji, asirskoj građanki, kralj Šarukin, kralj naroda, moćni kralj od Sumera i Akada, poglavica babilonski, kralj od sve četiri strane svijeta, ljubimac bogova, jest i tvoj kralj. Meni je dobro, neka bude tebi, tvojoj kući i svima tvojima još bolje!

Otkako sam čuo tvoje iskrene riječi i vidio tvoje bistro oko, mislim na tebe. Željnan sam, da te opet vidim. Nemoj dopusti-

ti, da me želja dugo muči, a ja tebi ne bih odbio ni jedne molbe. Siguran sam, da ćeš i ti ispuniti želju svojega kralja. Šaljem ti obećanu nagradu. Veselit će me, ako i ja od tebe nešto dobijem. Ako ljubiš svoga kralja, dođi i nemoj se sakrivati pred mojim licem.

Glas: Imamo novu kraljicu!

Nagir-ekali: Po starom običaju šalje ti kralj ovu glavu kralja Urze kao znak, što će ti se dogoditi, ako se ne pokoriš. (Predaje lubanju). To je pravo i moć svih poglavica.

Bizizana: Nikako ne razumijem, Iltanijo, kako si ti mogla govoriti pred kraljem, da u asirskom kraljevstvu nema ljubavi i vjernosti, ako si bila svojem mužu vjerna.

Ilušu-Ibin: (Bizizani) Hoću li dobiti ono kamenje?

TREĆI ČIN.

Asirci i Asirke čekaju prije zore pred vratima hrama, da prinesu svoje žrtve. Među njima **Nakaru** i **Iti-Usati**. Muškarci na jednoj, žene na drugoj strani. Pridolaze novi i spuštaju se po istočnjačkom običaju na noge.

Prizor prvi.

Asirac I.: Danas ne kane svećenici otvoriti vrata prije izlaska sunca.

Nakaru: Možda vijećaju, jer znaju, da sunce ne će više izlaziti.

Asirac II.: Ne plaši nas! Već smo puni straha.

Nakaru: Nabu-Malik je mnogima rekao, da sunce više ne će izaći po svim nebeskim znakovima i prilikama.

Asirac I.: Meni je rekao. Dva puta.

Asirac II.: I ja sam čuo.

Asirka I.: Što ćemo učiniti, ako se to obistini?

Nakaru: Izaći će, kad dobiju bogovi zadovoljštinu.

Asirka II.: Ja se ne čudim, da su se bogovi rasrdili. Ljudi gledaju na njih kao lisice na nas.

Asirka II.: Mnogi se srame bogova, mjesto da se bogovi srame njih.

Nakaru: Vječnu bismo tamu još i mogli podnijeti, kad ne bi bilo drugih nesreća, koje bi nas redom stizavale.

Asirka I.: Ko je zapravo najviše izazvao bogove?

Nakaru: Ja mislim Iltanija. Ona stvara novu vjeru.

Asirka I.: Čula sam, da je ona preljubnica.

Asirac I.: Kažu, da je i vještica. Očarala je kralja, a htjela je očarati i narod. Ilušu-Ibin je spriječio njezine čarolije. (Pojedinci dižu glave i gledaju na istok tražeći prvu zraku.)

Asirka II.: Hoće li sunce izaći?

Asirka I.: Trebalo bi Iltaniji stati na kraj!

Nakaru: Kako? Kralj je na njezinoj strani.

Asirac I.: Treba je izvesti na sud i kazniti.

Nakaru: Ne dopušta kralj.

Asirka II.: Neka je narod kazni bez kralja. (Mnogi potvrđuju klimanjem glave). Za preljubnicu i bogohulku su već davno odlučene i poznate kazne.

Nakaru: Kralj hoće, da ona bude asirska kraljica.

Asirac I.: Samo da hoće sunce izaći, poslali bismo mi Iltaniju brzo k bogovima.

Nakaru: Teško je raditi proti volji kraljevoj.

Asirka: Svi će građani ustati na noge.

Glas: Evo sunca.

Iti-Usati: Hoćemo li ga pozdraviti?

Glasovi: Hoćemo, hoćemo. (Ustaju. Iti-Usati stupa na sredinu, uzdiže ruke, moli na glas, a ostali opetuju za njim stih po stih):

Iti-Usati: Oj, gospode, ti, koji rasvjetljuješ tmíne

I prozireš lice noći!

Ti, milosrdni, koji shrvane dižeš

I slabom pružaš ruku pomoći,

U tvoju svjetlost gledaju bogovi

Veliki, sile i moći

I duhoŭi zemlje, svi oni

K tebi podižu oči.

Govorom hvale duh,

Koj' s jednom riječju vlada,

Dok stisnute glave ljudi

Kao kod splašenog stada

Traže sved silan boga sunca žar.

Dobrostiv i veseo ko vjerenik

Silaziš s neba

I nosiš nam luči nebeske

Blistavi, ognjeni dar.

Široke zemlje si vlasnik

I gospodar jedini dovjek!

O, bože, svagdje diže oči s veseljem

Na tebe čovjek.

(Otvaraju se vrata hrama. Svi ulaze tiho redom u hram)

Prizor drugi.

Sukalu i Turtanu.

Sukalu: Pomisli, dragi moj turtanu, Iltanija još nije bila kod kralja i još mu nije odgovorila na pismo. Ne znam, šta mudruje i daje protivnicima priliku, da rade proti kraljevoj volji. Najgore je to, što Iltaniju proglašuju vješticom, koja da je očarala kralja. Kako bi mogla vještica postati asirska kraljica?

Turtanu: Drugi tvrde, da je i preljubnica.

Sukalu: Svećenici opet govore, da je krivovjerkica i da ne poštuje asirskih bogova. Vidjet ćeš, da će je dotle klevetati i sumnjičiti, dok se sama ne ubije, ili dok je oni ne ubiju. Cijeli dvor je uzbuđen. Ja ću u svakom slučaju proći zlo. Ako se stvar dobro svrši, zamjerit će mi se, što sam dopustio, da se o Iltaniji šire takove glasine. Ako se stvar zlo svrši, onda sam pogotovo stradao. Kralj će me zvati na odgovornost. Reci mi, šta da radim? Nemoćan sam!

Turtanu: Ja ne vjerujem, da je Iltanija vještica ili preljubnica.

Sukalu: Pa to je jasno. Šta ima na tom zla, ako jedna žena tvrdi, da će ljudi postati zadovoljni, kad među njima zavlada međusobna ljubav? To tražimo i mi svi i poglavice svijeta...

Turtanu: ali ne uvijek ovako iskreno kao Iltanija. Uostalom ona ima pravo i u drugim stvarima.

Sukalu: Meni su vrlo sumljivi i nebeski znakovi, koje su svećenici počeli u zadnje vrijeme objavljivati.

Turtanu: I meni su osobito sumljivi zato, što su na sve strane postavljeni tumači tih znakova, koji samo bune narod. Čini mi se, da su baš ovi tumači svećenički doušnici, jer je sve udešeno proti Iltaniji i kralju.

Sukalu: Svijet uvijek sumnja u svećeničke prijetnje. Zato sve to nije tako opasno, kako se na prvi pogled čini. Ipak me spopada strah, kad pomislim, da bi bezdušni kraljevi protivnici mogli pobuniti narod, ili da bi kralj mogao odrediti, da se svi njegovi protivnici pokolju. Jedno i drugo bi bila nesreća. Kako da spasim kralja i narod od toga zla?

Turtanu: Sam si rekao, da se možeš zamjeriti ili kralju ili narodu. Ja se volim zamjeriti svima narodima nego svojem kralju.

Sukalu: I ja. Ja s kraljem stojim i padam. Spasti kralja mi je preče nego spasti narod.

Prizor treći.

Sukalu, Turtanu i Iti-Usati.

Iti-Usati: (dolazi iz hrama) Neka vas blagoslovi božica Ištar!

Sukalu: I tebe, Iti-Usati.

Iti-Usati: Ne kanim svojega znanja slati u boj s vašom mudrošću i božjom promisli, jer ste vi i drugi pametniji od mene pozvani, da se brinete za napredak čovječanstva. Recite mi samo, da li je Iltanija vještica? Može li vještica očarati kralja?

Sukalu: Ne boj se! Poglavicama naroda ne može ni jedna vještica nanijeti štete.

Iti-Usati: Zašto se onda pojavljuju na nebesima kobni znakovi? Ne zamjerite mi! Mravi se penju po travi, a ljudi po svojim brigama. Ima li novih znakova?

Sukalu: Nema.

Iti-Usati: Mi se hranimo vašim riječima, a ljudi svašta govore. Ja

se više ne mogu snaći. Mnogi izlaze pred sunce zaprašeni i zamazani, a pred ljude okupani i uređeni. Neka Vas štiti božica Ištara! (Odlazi)

Sukalu: Poznaš li ga točnije?

Turtanu: I on je jedan od onih ljudi, koje narod drži mudracima.

Sukalu: Dok bude svijeta, bit će i mudraca. Zgodno izrečena riječ, zgodno iznesena misao naći će uvijek pristaša, jer ljudi traže uvijek nešto novo. Njihova riječ ili misao ne mora biti pametna ili istinita. Ko ima više takovih riječi ili misli postaje mudrac, a svi dosadašnji mudraci našli su svoje pristaše i tako postali učitelji svoje okoline. Ljudi su držali do njihove nauke, dok nije došao veći mudrac i pokazao, kako je glup bio njegov predšasnik...

Turtanu: Hoće li ikada doći na svijet mudrac s naukom, koje niko ne će pobijati?

Sukalu: Ja mislim, da ne će. Jedino, ako bi se bog pretvorio u čovjeka, moglo bi se to dogoditi, ali i onda teško, jer mnogi ljudi ne bi vjerovali ni bogu. Rekli bi mu, da nije bog, i onda je sve drugo lako. Zato narodi toliko stradavaju.

Turtanu: Čini mi se, da Senaherib ne drži ama baš ništa do bogova i njihovih svećenika.

Sukalu: Ja se bojim, da nam Senaherib sprema zlo. On je vrlo podmukao čovjek.

Turtanu: Glavno je, da vojska dođe čim prije u Ninive. Danas se ne ćutim dobro. Jučer sam bio kod Ilušu-Ibina na večeri i čini mi se, da sam se jelom pokvario.

Prizor četvrti.

Sukalu, Turtanu i Iltanija.

Iltanija: (Pozdravlja) Pošla sam tražiti Nabu-Malika, a bolje je, da sam našla vas. Dolaze mi ljudi i žene sa strašnim vijestima. Po Ninivama, Asuru, Kalahu, Babilonu i drugim gradovima pronose se glasovi, da sam vještica, da sam očarala kralja, da želim biti kraljica, da su se radi toga rasrdili bogovi na kralja i na mene, da se radi toga raspukao i kip boga Asura, koji je radi mene ostavio asirsku državu, da bogovi prijete daljnjim nesrećama, da će možda radi mene i kralja propasti cijeli svijet.

Ja sam čestita žena. Neka izade pred sud, tko me može optužiti. Nisam vještica, još manje preljubnica. Priča je, da su se bogovi rasrdili na me, na moj narod, ili na mojega kralja. Ne ću da budem smetnja - ničijoj sreći. Molim vas uzmite kralja i narod u zaštitu! Branite i mene, a ako ne može drugačije biti, uzmite mi život.

Sukalu: Mi smo sve to već čuli, govorili smo o tom i sve ćemo saopćiti kralju. Dobro bi bilo, da mu se i ti potužiš.

Turtanu: Ne boj se! Za koji dan će biti dosta vojske u gradu, i sve će biti odmah mirno. Ti se sada samo brini, kako ćeš razveseliti kralja.

Sukalu: Svi znamo, da si ti čestita i poštena žena. Sve zavisi o tebi i o kralju. Otidi u dvor. Kralj je dao zapovijed, da te moraju u svako doba k njemu pustiti.

Iltanija: Meni je vrlo nezgodno, da idem u dvor još k tome sama.

Sukalu: Razumijem. Prošetaj po vrtu hrama, a kad budeš vidjela, da kralj dolazi, pridi mu i reci mu sve.

Iltanija: Poslušat ću vas. (Odlazi)

Sukalu: Hajdemo i mi, da se ne sastanemo sa Senaheribom.

Turtanu: Mene boli glava. Nije mi dobro. Idem kući. (Odlazi)

Prizor peti.

Senaherib, Bizizana i Nabu-Malik.

Nabu-Malik: (Izlazi sa Senaheribom i Bizizanom iz hrama) Ja uređujem već kao veliki svećenik. Sa svih strana sam dobio odgovore na moja pisma. Sve ide u najboljem redu. Bogataši su se prestrašili za svoj imetak. Niko više ne će s Iltanije skinuti zvona, da je vještica i preljubnica. Moji su uspjesi dosada veliki.

Bizizana: Sve to još nije pravi put, kojim treba ići. Da nema više kralja Šarukina, Senaherib bi već bio kralj. Ne bi trebalo nikoga strašiti. Ovako se stvar samo mrsi, i ko zna, što se još može iz svega toga izleći. Zašto ne svršavate s Iltanijom?

Nabu-Malik: S njom ćemo biti brzo gotovi, ali šta ćemo s kraljem?

Bizizana: On je meni pred cijelim dvorom i narodom oduzeo riječ, i ja ću njemu.

Senaherib: Hajdemo! Ne želim se sastati s ocem.

Bizizana: I to ne će dugo trajati. Sve je prolazno.

Nabu-Malik: Idem i ja u hram, da vidim, šta rade bogovi. (Odlaze)

Prizor šesti.

Iltanija, zatim Ilu-Abi.

Iltanija: (Dolazi šetajući, zamišljena, digne oči k nebu, stane) Hoću, da ti vraćam ljubav za ljubav. Nemoj prezreti mene i moje čine, jer dolaze iz čista i odana srca.

Ilu-Abi: (Pošto je plašljivo izašao iz hrama i sakrio se iza stupa ili grma nedaleko Iltanije) Gospodo Iltanijo!

Iltanija: Ko me zove?

Ilu-Abi: Ne boj se! Nemoj me odati! Ja sam Ilu-Abi rob, ali pošten čovjek. Poznaš me. Dala si mi nedavno kruha. Sakrio sam se ovdje, da me ne opaze.

Iltanija: Šta želiš?

Ilu-Abi: Proti kralju, tebi, turtanu i sukalu je skovana urota.

Iltanija: Kakova urota?

Ilu-Abi: Senaherib hoće da postane kralj, Nabu-Malik veliki svećenik, Ilušu-Ibin — upravitelj kraljevskih dohodaka. Javi kralju! Sve vas kane poubijati.

Iltanija: Ko ti je to rekao?

Ilu-Abi: Čuo sam razgovor Nabu-Malika s Ilušu-Ibinom u hramu. Bio sam zaposlen pisanjem iza jedne naslage glinenih pločica. Nisu me vidjeli. Nabu-Malik je dao Ilušu-Ibinu suze božice Labartu — otrov, od kojega čovjek poludi i umire. To je za sukala i turtana. Tebe će proglasiti vješticom i preljubnicom, jer kralj hoće, da te ženi. Nakaru je sastavio lažne nebeske znakove, a ja sam ih morao prepisivati. Nabu-Malik ih je poslao na razne strane. Prevarit će narod, da se pobuni proti vama. Nemoj me odati.

Iltanija: Ne boj se! Šta znaš još?

Ilu-Abi: Ništa. Nemoj me odati. (Odlazi natrag u hram).

Iltanija: (Stoji ukočeno i očajno bacajući pogled na nebesa). Bože moj, što će biti? — (Stanka) Neka bude što god hoće! Protiv tvojoj volji se ne može ništa dogoditi. Kralj dolazi.

Prizor sedmi.

Šarukin i Iltanija.

Šarukin: (Dolazi s tjelesnom stražom. Iltanija ga pozdravlja. Kralj stane): Neka mi bude veseo dan, jer sam susreo tebe, Iltanijo.

Iltanija: Čekala sam te, kralju i gospodaru moj.

Šarukin: Nisi me trebala čekati. Mogla si doći k meni u svako doba. Već nekoliko dana mislim na tebe, a ti se skrivaš pred licem svojega kralja.

Iltanija: Ne sakrivam se, ali ti nisam mogla doći.

Šarukin: (Daje znak straži, da se ukloni, a zatim se približava Iltaniji) Zar nisi razumjela mojega pisma?

Iltanija: Jesam.

Šarukin: Hoćeš li odgovoriti?

Iltanija: Hoću, kralju i gospodaru moj! Dopusti mi prije odgovora, da ti otkrijem svoje srce.

Šarukin: Svaka tvoja riječ će me veseliti.

Iltanija: Kralju i gospodaru moj! Tvoj duh traži zadovoljstvo, jer ne znaš, da je Bog za našu dušu ono, što je sunce za naše oko. Zato je i duša, koja Njega ne pozna ili se od Njega otrgne, slična kometu, koji je otpao od sunca i poletio u prolaznom sjaju u vječnu smrt.

Šarukin: Zašto govoriš tako svome kralju?

Iltanija: Jer ti, gospodaru, tražiš zadovoljstvo u ženidbi, a ne u Bogu, koji te vrlo dobro pozna.

Šarukin: Po čemu znaš, da me tvoj Bog pozna?

Iltanija: Ti si prije dvadesetak godina raspršio deset izraelskih plemena i njihovo kraljevstvo. Kad si zauzeo njihov glavni grad Samariju, tražio si u hramu Boga Židova, Jehovu, da ga zarobiš. Mislio si, da se Jehova može odvući kao drugi bogovi pod noge tvojem zaštitniku bogu Asuru. Nisi ga našao, jer ga nitko ne može

naći, tko ga traži s vojskom i neprijateljskim srcem. On je na-protiv našao i podigao tebe, da budeš njegov osvjetnik za uvrede, koje su mu Izraelci nanijeli. Ti nisi znao, da si samo bič u njegovo-voj ruci.

Šarukin: Sada to čujem prviput.

Iltanija: Nisi ga našao, jer njegovo Božanstvo nije vezano na vrijeme i prostor. Jehova je Bog bez početka i bez svršetka u svemu: u milosrđu, u pravедnosti, u ljubavi, u svojoj moći. Sve je njegovo neograničeno i vječno.

Šarukin: Ne poznám tog Boga.

Iltanija: On nije samo Bog Židova, on je Bog svih naroda. Za sve je narode nedostiživ.

Šarukin: Kako bih ja mogao doći do Boga, koji je nedostiživ?

Iltanija: Postoji most, koji nas spaja.

Šarukin: Ja gledam u tebi taj most.

Iltanija: Zid između njega i nas može probiti samo molitva. Ona je ujedno i most, na kojem se sastaje stvorenje sa svojim Stvorite-
ljem. Ako dakle hoćeš biti zadovoljan, predaj se molitvi, a ne ženi.

Šarukin: Ja bih htio štovati i tvojega Boga i tebe kao svoju ženu.

Iltanija: Nemoj me krivo razumjeti. Ti misliš pod zadovoljstvom uživanje, a ja trpljenje za volju i čast Božju.

Šarukin: Čemu onda život, ako moramo trpjeti?

Iltanija: Život je samo prilika, da čovjek postane bolji ili gori od čovjeka. Čovjek ne ostaje uvijek čovjek. Za života mora čovjek odlučiti, kojim putem će u vječnost. Tamo vode samo dva puta: put k vječnom dobru i put k vječnom zlu.

Šarukin: Ja ne bih želio više dobra nego što ga čovjek može imati na ovoj zemlji. Naši dvorovi, naše gozbe, naš lov, naše igre sa zvijerima i lijepim ženama mogu nas potpuno zadovoljiti. To je po mojem mišljenju put prave istine.

Iltanija: Tko ide tim putem misli: ja pametan — ti glup, ja u-gledan — ti prost, ja velik — ti malen, ja marljiv — ti lijen, ja nevin — ti kriv, ja sposoban — ti nesposoban, ja lijep — ti ružan. Takovi ljudi ne mogu umiriti ni sebe, a kamo li narode i stvoriti sebi i narodima mir i zadovoljstvo.

Šarukin: Zar ne bismo mi mogli međusobnom ljubavi sklonuti bogove, da ne diraju u naš život? Time bi svi bili zadovoljni.

Iltanija: Ne bi. Rekla sam ti, kralju i gospodaru moj, da čovjek ne može ostati čovjek. On mora postati bolji ili gori od čovjeka.

Čast i vlast tu promjenu ne priječe.

Šarukin: Nama nije stalo do popravka.

Iltanija: Meni jest. Baš zato sam svojem Bogu obećala, da ću svoju slobodu žrtvovati samo Njemu i sirotinji za ljubav. Moj dom je dom molitve, a nije dom plesača i plesačica. U mojoj kući žive nemoćnici, iz mojih žitnica jedu siromasi. Ti me dakle stavljaš na raskršće. Tražiš od mene, da biram između svojega Boga i tebe.

Šarukin: Ti si mi se tako svidjela, da ja ne mogu više biti bez tebe.

Iltanija: Oprosti kralju, ja odbijam tvoju ponudu.

Šarukin: Ti hoćeš, da me izigraš. Svi narodi će mi se smijati.

(Stanka) Bogovi, moji bogovi, zar će me i ova nada prevariti?

(Stanka) Ja ću ipak tražiti put i način, da se sjedinimo.

Iltanija: (Izdiže lubanju na uzici) I ovo je tvoj dar. S ovim traže ljudi zadovoljstvo i ljubav na svijetu.

Prizor osmi.

Šarukin, Iltanija i Nagir-ekali.

Nagir-ekali: (Pada nice) Turtanu je otrovan. Kažu, da su ga otrovali nekakovi urotnici. Već ne zna ni što govori.

